

KNJIŽEVNOST

Janez Nared, Drago Perko, Marjan Ravbar, Andrej Horvat, Marko Hren, Luka Juvančič, Ivo Piry, Borut Rončević (uredniki):

Veliki razvojni projekti in skladni regionalni razvoj

Regionalni razvoj 1

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 321 strani, ISBN 978-961-254-014-2

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU je začel izdajati novo zbirko z zgovornim naslovom Regionalni razvoj. Predvidoma bo izhajala vsako drugo, liho leto in se bo izmenjavala z zbirko Geografski informacijski sistemi v Sloveniji, ki izhaja v parnih letih.

Namen zbirke je strokovnjake, delavce v upravi in zainteresirano javnost opozarjati na veliko potrebo po zagotavljanju enakomernega regionalnega razvoja, četudi je v zadnjih letih pri negeografskih načrtovalcih prostora čutiti nekako prikrito zapostavljanje regionalnega načrtovanja in njegovo (zavestno) umeščanje v drugi plan. To se je zlasti na ravni pristojnega ministrstva pokazalo tudi ob pripravi gradiva za terminološki slovar urejanja prostora, morda pa še bolj drastično in za usodo geografskih prizadevanj pri načrtovanju trajnostnega prostorskega razvoja boleče v predlogu Zakona o arhitekturni in inženirski dejavnosti, ki med ustrezno izobražene kadre oziroma med obvezne profile v skupini za pripravo prostorskih aktov ne uvršča diplomantov geografije.

Ker je pri regionalnem in prostorskem načrtovanju potreben izrazito interdisciplinarni pristop, je eden glavnih namenov zbirke zagotovo tudi razvoj teorije in morda še bolj metodologije regionalnega načrtovanja, obenem pa kar največ pridobljenih spoznanj uspešno prenesti v prakso, na kar kaže v uredniškem uvodniku izražena želja po vzpodbujanju stalne strokovne razprave o ključnih razvojnih izzivih slovenske družbe. S tem geografija znova prevzema iniciativo pri uveljavljanju enakomernega

regionalnega razvoja in spremljanju njegovih učinkov, k sodelovanju pa vabi tudi številne druge sorodno usmerjene strokovnjake najrazličnejših profilov.

Da je takšen pristop pravičen in ga je tudi širša strokovna javnost dobrohotno sprejela, kaže zelo dober odziv pri pripravi prve številke zbirke, namenjene sistematični preučitvi regionalnih učinkov projektov, predvidenih v Resoluciji o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007 do 2023. To so velike, za razvoj celotne države pomembne investicije v prostor, od katerih nekatere presegajo regijske okvire. Dejstvo, da so projekti zapisani v Resoluciji, pomeni zavezo države, da bo sodelovala pri njihovi izvedbi. Predlagani projekti so namreč zahtevni tako z vidika umeščanja v prostor kot upoštevanja načel trajnostnega razvoja, zlasti z vidika okoljskih vplivov ter medsebojnih soodvisnosti in učinkov na regionalni in nacionalni ravni.

Resolucija sledi prioriteti enakomernega regionalnega razvoja, ki je zapisana tudi v Strategiji razvoja Slovenije. Večina predvidenih projektov je prostorsko locirana v regije, s čimer bodo lahko postali pomembni projekti predvidenih pokrajin, kar velja na primer za gospodarska središča in projekte turistične infrastrukture. Nekateri drugi projekti imajo izrazite vplive na več regij ali pa kar na celotno državo. Mednje spadajo vsi energetski projekti, cestna in železniška infrastruktura, projekti trajnostne energije, trajnostne mobilnosti, projekti na področju znanja in informacijske družbe. Tako pri projektih, neposredno gnezdenih v pokrajinah, kot pri projektih, ki imajo učinke v celotni državi, se pričakuje tesno sodelovanje z akterji regionalnega razvoja. Resolucijski projekti morajo postati tudi projekti lokalnih skupnosti oziroma njihovih prebivalcev, saj imajo kot taki boljše možnosti za uspeh. Ob tem je pomembno tudi ustrezno upravljanje s človeškimi viri.

V publikaciji je najprej obravnavana Resolucija, potem pa sledijo prispevki, ki obravnavajo njene posamezne dele, to je predvidene projekte, in jih osvetljujejo iz različnih zornih kotov. Čeprav so avtorji prispevkov Resoluciji večinoma naklonjeni, ne moremo mimo nekaterih vprašanj, ki jih ob tem odpirajo. Ugotoviti je mogoče, da Resolucija predstavlja udejanjanje policentričnega razvoja, več desetletij vodilne smernice razvoja Slovenije, saj se osredotoča zlasti na razvoj izbranih središč, od koder naj se pozitivni učinki širijo v zaledje. S tem sledi ugotovitvam stroke, da je razpršena pomoč le redko učinkovita, na drugi strani pa posamezna razvojna središča z živahno razvojno dinamiko laže konkurirajo na svetovnih trgih.

Uvod v drugi del predstavlja razprava o vlogi predvidene pokrajinske členitve na regionalni razvoj, ki skuša združiti vprašanja, ki jih odpira Resolucija, z nastajajočimi pokrajinami, morebitnimi evroregijami in enakomernim regionalnim razvojem. Preostale prispevke, ki se nanašajo na enakomerni regionalni razvoj, je mogoče razčleniti v dve tematski področji, to je na vlogo znanja v regionalnem razvoju in na pomen naravnih dejavnikov pri regionalnem načrtovanju.

Vse skupaj je v knjigi objavljeno 31 prispevkov, ki so opremljeni z vsem potrebnim znanstvenim aparatom. Pri njihovi pripravi je sodelovalo 47 strokovnjakov, nekateri tudi pri več prispevkih, zato je za mnoge značilna kolektivna obravnava, ki edina omogoča celovitejše, s tem pa praviloma tudi jasnejše, bolj zgoščeno podajanje. Približno tretjina avtorjev je geografov. Publikacijo bogatijo preglednice, nekateri prispevki pa so opremljeni tudi z nazornim slikovnim gradivom, tematskimi zemljevidi, kartodiagrami, grafikoni, shemami, skicami in fotografijami.

Drago Kladnik

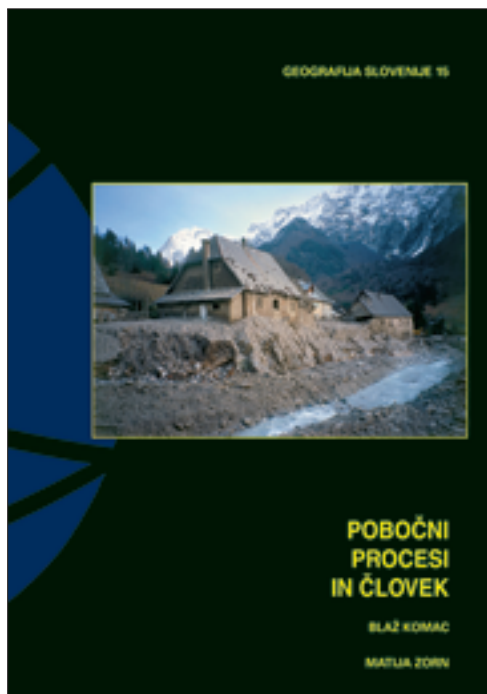
Blaz Komac, Matija Zorn:

Pobočni procesi in človek

Geografija Slovenije 15

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 217 strani, 96 fotografij, risb in zemljevidov, 46 preglednic, ISBN 978-961-254-027-2

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU je kot petnajsto delo v knjižni zbirki Geografija Slovenije izdal obsežno monografsko delo mladih avtorjev, ki se vse od začetkov svojega znanstvenega dela ukvarjata z recentnimi geomorfnimi procesi ter njihovimi učinki na človeka in na podobo slovenskih

pokrajini. V tem delu sta se lotila obsežnega sklopa geomorfni procesov, ki potekajo na pobočjih ter jih s svojim delovanjem ustvarjajo in preoblikujejo. Ti procesi in z njimi povezane oblike so pravzaprav idealna tema za geografsko/geomorfološko preučevanje, a vendar se je zaradi različnih razlogov doslej ni lotil še nihče na tako celovit in široko zastavljen način. Eden od razlogov je gotovo njihova raznolikost in odvisnost od najrazličnejših, naravnih in družbenih dejavnikov ter s tem povezana izjemna zapletenost tematike, a tudi njihov »skrivnosten«, človeku pogosto nerazumljiv način delovanja: vseprisotnih procesov, ki neprestano potekajo pred našimi očmi in vsako leto prestavijo milijone kubičnih metrov gradiva po pobočjih navzdol, večina sploh ne vidi in niti ne pritegnejo naše pozornosti, občasne premike večjih gmot skalovja ali prepereline, ki nam lahko povzročijo veliko škodo ali celo odnesejo nemočne žrtve, pa v časovni omejenosti svojega bivanja vidimo kot izjemne, nenavadne ali celo nerazumljive dogodke »krute narave«, a nanje seveda nekaj let pozneje spet pozabimo.

Ta izrazita dvojnost pobočnih procesov se kaže tudi v dvojnem načinu njihovega preučevanja, ki sta ga avtorja monografije zelo uspešno združila v en sam, izrazito geografski pristop. »Počasni« in na prvi pogled neopazni procesi preperevanja, polzenja, denudacije, erozije in drugih procesov so in še vedno zmotno veljajo za akademsko tematiko, s katero se le naj ukvarjajo znanstveniki, četudi družba od tega nima posebne koristi. Drugi, silovitejši vidik teh istih procesov, ko človeka udarijo po prstih zaradi njegovega nepremišljenega in pohlepnega poseganja po novem in novem prostoru, pa imenujemo naravne nesreče in jadikujemo nad njihovo neizprosnostjo, čeprav gre za takorekoč enake procese kot pri počasnejšem načinu delovanja. Če bodo to in podobna dela tudi v širši družbi deležna pozornosti, kakršno si zaradi pristopa in bogate vsebine vsekakor zaslužijo, morda v prihodnje tako ne bomo več tako nebogljeni, kot smo bili usodnega novembra 2000, ko nismo vedeli niti, kako poimenovati premik ogromne gmote, ki je pod sabo pokopala del Loga pod Mangartom.

Ena od velikih težav, s katero sta se avtorja monografije soočala na vsakem koraku, je pomanjkljiva ali nedodelana terminologija teh procesov in z njimi povezanih oblik. Pohvaliti velja dobro premišljene

definicije ter dosledno uporabo izrazov za pobočne procese in oblike v besedilu, kar bi veljalo posnemati in postopoma opustiti preohlapno rabo nekaterih izrazov, bo pa uporabnik verjetno pogrešal dodatna pojasnila in natančnejše opredelitve pomenskih odtenkov v prekratkih definicijah v terminološkem slovarčku (deveto poglavje).

Delo je sicer zelo pregledno zasnovano, vsebina skrbno razčlenjena na devet poglavij in ta naprej na številna podpoglavja, tako da se v obsežni in zapleteni tematiki ni težko znajti, a vseeno bi bila v takšnih temeljnih delih dobrodošla stvarni in geografski indeks, ki sta v tovrstnih tujih delih že kar samoumevna. Avtorja začenjata z uvodnim poglavjem o geomorfnih procesih (preperevanje, denudacija, erozija, akumulacija) in kratke predstavitev podpreta s številčnimi podatki o jakosti teh procesov, da bi si uporabnik ustvaril vsaj približen vtis o izjemni dinamičnosti naših pobočij. V naslednjih dveh poglavjih sta zelo na kratko predstavljeni metodologija terenskega preučevanja pobočnih procesov (nadaljevanje je v sedmem poglavju, ki obravnava izdelavo kart ogroženosti) in obstoječa slovenska geografska literatura o njih. Namen slednjega poglavja ni bil prikaz celotne strokovne literature o teh pojavih, temveč izpostaviti dejstvo, da tovrstnih preučevanj v geografiji sploh ni bilo tako malo, res pa je, da se je večina s temi pojavi ukvarjala z vidika naravnih nesreč. Obsežen nabor geološke literature in preučevanj drugih strok je smiselno predstavljen pri posameznih procesih oziroma konkretnih pojavih ter v skupnem seznamu literature in virov z več kot 500 naslovi na koncu knjige.

Osrednji del monografije je peto poglavje, ki obsega skoraj polovico knjige, v njem pa so sistematično predstavljene vse skupine pobočnih procesov (polzenje, skalni podori, zemeljski plazovi, drobirski tokovi). Precejšen poudarek je na večjih dogodkih, ki se zaradi negativnih posledic za človeka opredeljujejo kot naravne nesreče, vendar so v ustrezni meri upoštevani tudi čisto geomorfološki in geološki vidiki njihovega pojavljanja in učinkov. Da so »počasnejši« procesi obravnavani v nekoliko manjši meri, je glavni razlog v tem, da o njih vemo še zelo malo in da se geografija z njimi v preteklosti ni veliko ukvarjala; izjema je kraška korozija, vendar pa zanjo sploh ne vemo, v kolikšni meri je »soodgovorna« za nastajanje in spreminjanje pobočij.

Poglavje se začne z uvodnim razmišljanjem o vzrokih in povodih za nastanek ter potek pobočnih procesov, nato pa sledijo podrobne predstavitve po glavnih skupinah. Najprej avtorja podrobno obdelata terminološki vidik vsakega pojava, sledi členitev pojavov po vrstah ter podrobna predstavitev procesov. Teoretični del je odlično nadgrajen z nizom praktičnih primerov, pri katerih sta avtorja občasno segla nekoliko tudi v našo bližnjo sosesčino. Te predstavitve ocenjujem kot vrhunec knjige, saj sta avtorja vsestransko osvetlila celo vrsto znanih in manj znanih pojavov (od drobirskega toka v Logu pod Mangartom novembra 2000 ter zemeljskih plazov v Halozah in dolini Lahomnice poleti 1989 do velikih predzgodovinskih podorov v dolini Soče ali na južnem vznožju koroškega Dobrača). Pri vsakem primeru so podrobno predstavljena dosedanja preučevanja, vzroki in povodi dogodka, potek dogajanja, posledice za človeka in drugi pokrajinski učinki, da se bere kot napet roman in človeka dobesedno prisili v ogled na terenu. Prikazi so bogato opremljeni s kartami, skicami in fotografijami.

V šestem poglavju se avtorja lotita težavne teme preučevanja teh pojavov z namenom ugotavljanja ogroženosti zaradi njihovega pojavljanja, s poudarkom na zemeljskih plazovih. Predstavljena sta dva glavna pristopa, deterministični (izhaja iz nabora dejavnikov, ki naj bi vplivali na pojavljanje zemeljskih plazov, njihov pomen pa ovrednotimo s pomočjo ponderjev) in probabilistični (izhaja iz podatkov o konkretni razširjenosti nekega pojava, na osnovi česar iščemo glavne dejavnike, s katerimi najboljše pojasnimo njihovo razporeditev). Obe metodi sta prikazani tudi s konkretnimi primeri njune uporabe v različnih delih Slovenije. S temi metodami lahko tudi geografi izdelamo zemljevide razširjenosti določenega pojava in presojo ogroženosti, vendar pa, kot ugotavljata avtorja, naša družba usmerja preveč naporov v odpravljanje posledic negativnih učinkov namesto v naravnim razmeram bolj prilagojeno prostorsko načrtovanje.

V osmem poglavju razkrivata avtorja še en, doslej spregledan vidik pobočnih procesov: kaj lahko o njih razberemo v svetih knjigah (predvsem v Bibliji) in slovenskih ljudskih pripovedkah. Zanimiv prispevek bo morda spodbudil nadaljnje zbiranje tovrstnega gradiva, ki ga je verjetno še zelo veliko

v védenju lokalnega prebivalstva, avtorja pa ga navajata predvsem kot potrditev dejstva, »... da je pri urejanju prostora treba upoštevati tudi naravne dejavnike...« Zato knjiga ni namenjena le peščici geomorfologov, ki se ukvarjamo s temi pojavi, temveč tistim, ki odločajo o načrtovanju in rabi prostora in ki v šolah prenašajo pridobljeno znanje in izkušnje na nove generacije, kajti rešitev problema odnosov med naravo in človekom ni v odpravljanju posledic, temveč v razumevanju vzrokov in načinov delovanja naravnih procesov ter v prilagajanju naravnim omejitvam.

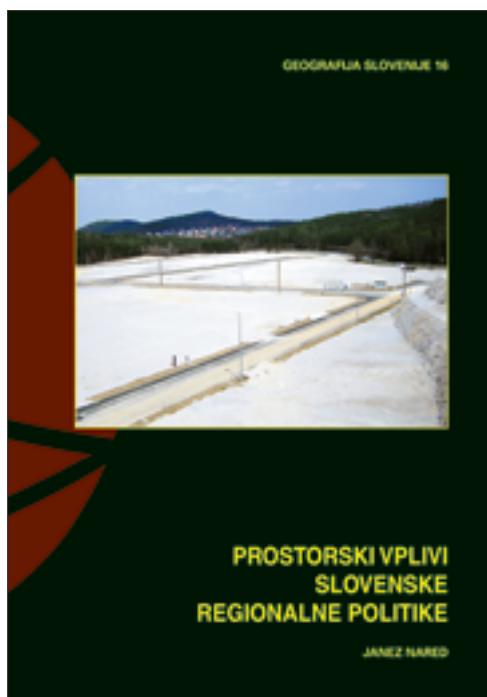
Karel Natek

Janez Nared:

Prostorski vplivi slovenske regionalne politike

Geografija Slovenije 16

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 202 strani, 45 preglednic, 68 slik, ISBN 978-961-254-045-6

Monografija je rezultat večletnega raziskovalnega dela. Povezana je s pripravo avtorjevega doktorskega dela z naslovom »Vplivi regionalne politike na razvoj prostorskih struktur v Sloveniji: teorija, modeli in aplikacija«. Odseva aktualno in hkrati nič manj težavno problematiko preučevanja vplivov regionalne politike na ekonomski in socialno geografski razvoj slovenskih pokrajin s pomočjo prostorskih struktur. Izhodišče predstavlja študijski problem, povezan s kompleksno analizo stanja in opredelitvijo razmer v socialnogeografskem in ekonomskogeografskem smislu. Odgovoriti želi na vprašanje, kako in v kolikšni meri je predvsem na lokalni ravni moč aktivirati naravne, ekonomske in kulturne potenciale za bodoči razvoj. Namen pričujoče knjige je potemtakem ugotoviti, v katero smer naj se razvija načrtovanje bodočega razvoja oziroma kako vzpodbujati lokalne ekonomije s pomočjo opredelitve temeljnih znanstvenih spoznanj o razvoju prostorskih struktur. Raziskava temelji na vzročni povezanosti

raznolikosti vplivov regionalnih politik in njenih instrumentov na različne pokrajinske tipe. Z njo je avtor poskusil prikazati učinkovitost izbranih razvojnih konceptov pri pospeševanju regionalnega razvoja in zlasti vloge geografije pri načrtovanju.

Predloženo znanstveno delo je smiselno zaokroženo v devet poglavjih. Uvodnima dvema poglavjema, ki bralca seznanita z namenom in cilji, metodologijo dela in zgradbo, sledi pregled regionalne politike v Sloveniji s pogloblitimi poudarki v treh vsebinsko zaključenih obdobjih povečane skrbi za izenačevanje razlik v stopnji regionalne razvitosti. Ključno je četrto poglavje, v katerem so postavljena teoretska izhodišča. Sestavljajo ga kritična razmišljanja o različnih pristopih v regionalni politiki (tradicionalna, endogena, trajnostna, kooperativna ...). Nato sledi s teoretskega vidika zelo kompleksno vrednotenje prostorskih struktur, odnosov med družbo in prostorskim razvojem v funkciji regionalnega razvoja. Po avtorjevem mnenju je za regionalni razvoj odločujočega pomena institucionalizacija pokrajin, ki lahko odločujoče vpliva na gospodarske procese. Poleg tega izhaja iz predpostavke, da so sodobni dejavniki gospodarske rasti in možnih konceptov regionalnega razvoja odvisni zlasti od aglomeracijskih teženj človeškega in družbenega kapitala ter medsebojnih povezav, ki jih pospešujejo inovativni pristopi, na primer mrežno povezovanje na vertikalni in horizontalni ravni. V sklepnem delu tega poglavja so opisani in utemeljeni pomembnejši, v Sloveniji še manj uveljavljeni sodobni koncepti pospeševanja regionalnega razvoja, na primer koncepti tako imenovanih učecih se regij, ustvarjalnega okolja, pristopi grozdenja. V naslednjem, petem poglavju so teoretska izhodišča podprta z empiričnimi analizami stopnje regionalne razvitosti in razvojnih tokov v Sloveniji glede aglomeracijskih teženj, človeškega in družbenega kapitala ter stopnje inovativnosti in geografskih vidikov mreženja podjetij, ki ga z izbranimi kazalniki merjenja splošne razvitosti zaključuje tipizacija občin glede na stopnjo razvitosti. Najobsežnejše poglavje je namenjeno analizi vplivov regionalne politike na prostorske strukture, ki jih je sprožil pred leti uveljavljeni Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Analiza je zasnovana na podlagi pregleda prostorske distribucije neposrednih in posrednih spodbud in z vidika doseganja ciljev regionalne politike. Sledi pregled državnih pomoči po vzorčnih območjih tistih delov Slovenije, ki že desetletja sodijo v skupino najmanj razvitih območij (Posočje, Brkini, Spodnje Podravje ...). Sklepi povzemajo ključne ugotovitve, opozarjajo na odprta vprašanja ter podajajo priporočila za izboljšanje razmer s poudarkom na učinkih v geografskem okolju in instrumentalnih ravneh regionalne politike, povezanah s spremljanjem in vrednotenjem regionalne politike.

Preučevanje zakonitosti regionalnogeografskega razvoja je danes pred novimi, drugačnimi izzivi in nalogami, kot se je srečevalo še pred nedavnim. Obsežne spremembe v gospodarski in zaposlitveni strukturi imajo kompleksen odsev tudi na prostorska in ostala družbena dogajanja; to pa zahteva iskanje novih, ustvarjalnejših poti in instrumentov za preučevanje uravnoteženega regionalnega razvoja. Rezultat diferenciacije družbe je postopno preoblikovanje tudi državnih institucij s sposobnostjo uveljavljanja razvojnih zamisli. Le-te se deloma preusmerjajo iz politične ravni (parlament, vlada) v sfero korporativizma, interesnih združenj in/ali nevladnih organizacij. Navkljub zajetni in skrbno načrtovani hierarhični organiziranosti prizadevanj za konsistentno usmerjanje skladnega regionalnega razvoja država ni (več edini) »garant« za dejansko uresničevanje zastavljenih ciljev. Postmoderni mehanizmi javnih institucij so nasprotno, prav tako kot celotna družba, sestavljeni iz obilice avtonomnih interesov, ki z lastnimi interesi, kot katerji soustvarjajo razvojnopolično/ekonomsko areno. Kdor želi sodelovati pri sooblikovanju razvojnih prizadevanj, mora sprejeti pravila igre, posebej na področju komuniciranja z javnostjo. Imeti mora še prilagodljive razvojne programe, ki jih je s pomočjo razvojnih koalicij treba uskladiti tudi z sodelujočimi drugimi akterji.

Monografija je zasnovana zelo široko. Odlikuje jo sistematična pokrajinska analiza izbranih ključnih dejavnikov sodobnega gospodarjenja in načrtovalskih priporočil za naslednje generacije regionalnih programov. Določena pomanjkljivost pa je prevelika prostorska splošnost predlaganih ukrepov. Predlagani metodološki model in izbor kazalcev predstavljata upoštevanja vreden poskus in osrednji metodološki rezultat; čeprav še vedno nedodelan, je z dopolnitvami lahko primerna podlaga za nadaljnje študije praktičnih primerov. Rezultati vsebujejo jasno izražene potrditve hipoteze, da vrednotenje

učinkov regionalne politike in z njo povezanih razvojnih programov predstavlja v Sloveniji zahtevno opravilo, ki jo je treba nenehno izpolnjevati, saj le-ta še ne daje zadovoljivih rezultatov. Zato so smiselni nadaljnji raziskovalni napor pri izbiri ustrežnejših metodologij in poglobljenih analiz učinkov z namenom večje učinkovitosti in transparentnosti izvajanja razvojne politike v Sloveniji.

Marjan Ravbar

Drago Perko:
Morfometrija površja Slovenije
Georitem 3

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 92 strani, 21 preglednic, 38 zemljevidov, 1 skica, 12 fotografij, ISBN 978-961-254-040-1

Ena od glavnih značilnosti Slovenije je raznolikost njenih pokrajin, k pokrajinski raznolikosti pa največ prispeva izoblikovanost površja ali relief, saj pomembno vpliva tako na zunanjo podobo pokrajine kot tudi na njeno notranjo sestavo.

V knjigi so predstavljene temeljne morfometrične značilnosti površja Slovenije, ki jih je mogoče določiti z obdelavo petindvajsetmetrskega digitalnega modela višin v geografskem informacijskem sistemu, ter pomembnejše razlike med starim, stometrskim in novejšim, petindvajsetmetrskim digitalnim modelom višin. V tem smislu je knjiga nadaljevanje in dopolnitev monografije Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa (2001), katere prvi del prikazuje relief kot sestavino pokrajin, geografskih informacijskih sistemov in zemljevidov, drugi del pa morfometrične značilnosti površja Slovenije na temelju obdelave stometrskega digitalnega modela višin.

Temeljni podatkovni sloj, ki ga je avtor uporabil za določanje morfometričnih potez slovenskega ozemlja, je petindvajsetmetrski digitalni model višin, imenovan tudi interferometrični radarski digitalni model

višin InSAR DMV 25. Za potrebe Geodetske uprave Republike Slovenije so ga leta 2000 izdelali na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz radarskih slik, ki jih je Evropska vesoljska agencija posnela med letoma 1995 in 1999. Model sestavlja 32.436.672 podatkov o nadmorskih višinah točk, ki so oglišča kvadratnih celic z osnovnico 25 m. Novi model je geomorfološko testiran in ustrezno nadgrajen, zato je še posebej primeren za morfometrične analize površja.

Avtorja je najprej zanimalo, kakšna je razlika med starim, stometrskim digitalnim modelom višin in novim, petindvajsetmetrskim. Ker se glede zajemanja podatkov oba digitalna modela višin povsem razlikujeta, je za boljšo primerjavo pripravil nov, generirani stometrski digitalni model višin, in to tako, da je novo višino točk stometrskega digitalnega modela višin izračunal s pomočjo aritmetične sredine višin 16 točk petindvajsetmetrskega modela višin. Čeprav so podatki za »stari« in »novi« stometrski digitalni model višin pridobljeni na povsem različen način, se modela skoraj ne razlikujeta. Testiranja so pokazala, da med njima ni statistično pomembnih razlik.

Primerjava starega in novega digitalnega modela višin je pokazala, da stometrski model pri višinah površja lahko tudi pri manjših območjih pri temeljnih statističnih kazalcih nadomesti petindvajsetmetrskega, pri ekspozicijah površja v določenih primerih, pri naklonih površja pa le izjemoma. Stometrski model je v primerjavi s petindvajsetmetrskim izrazito slab pri območjih z izrazito vodoravno razgibanostjo površja, kakršna je večina slovenskih gričevij v panonski in sredozemski Sloveniji ter nizkih kraških planot v sredozemski in dinarski Sloveniji, pa tudi alpskih in panonskih nižin, kjer pa hitro prostorsko menjavanje ekspozicij zaradi manjših naklonov ni tako očitno.

V osrednjih poglavjih se avtor ukvarja z določanjem temeljnih geometričnih lastnosti površja s pomočjo digitalnega modela višin, med katere spadajo oddaljenost, nagnjenost in ukrivljenost površja glede na vodoravno ali navpično ravnino, ter z njihovim prostorskim spreminjanjem, ki mu pravimo razgibanost površja. Slednjega lahko določamo z lokalnimi in regionalnimi koeficienti: prvi prikazujejo spremenljivost glede na povprečje sosednjih celic in drugi glede na povprečje vseh celic. Avtor je ugotovil, da so najbolj uporabni regionalni višinski, naklonski in ekspoziციjski koeficient razgibanosti površja.

Največje regionalne višinske in naklonske koeficiente imajo alpska gorovja in alpska hribovja, najmanjše pa panonske ravnine in alpske ravnine. Največje regionalne ekspoziციjske koeficiente imajo panonske ravnine in dinarska podolja, najmanjše pa alpska gorovja in dinarske planote.

V knjigi so objavljene številne preglednice z reliefnimi kazalniki po tipih pokrajine, ki potrjujejo velike razlike med posameznimi predeli Slovenije in pokrajinsko pestrost naše države.

Pomemben prispevek knjige je tudi poenotenje hitro razvijajočih se izrazov z obravnavanega vsebinskega področja oziroma k slovenski kvantitativni geografiji in geomorfologiji. Po njej bodo segali predvsem tisti geomorfologi in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z geografskimi informacijskimi sistemi, saj so v njej na pregleden in strokoven način predstavljeni številni pojmi, s katerimi se srečujejo ob svojem delu. Čeprav knjiga ni obsežna, pa zaradi zapletenosti in vsebinske večplastnosti zahteva zbrano in pozorno branje.

Mauro Hrvatin

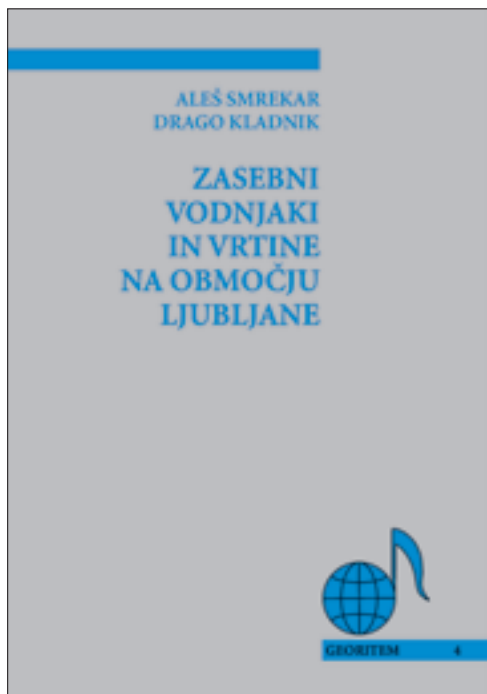
Aleš Smrekar, Drago Kladnik:

Zasebni vodnjaki in vrtine na območju Ljubljane

Georitem 4

Ljubljana, 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 100 strani, 2 preglednici, 30 grafov, 6 zemljevidov, 34 fotografij, ISBN 978-961-254-034-0

Kakovostna pitna voda, ki se kopiči v primerno čistem vodonosniku, postaja razkošje, ki si ga lahko privoščijo le manjši del ljudi na našem planetu. Kljub navzkrižnim interesom, ki se pojavljajo na širšem mestnem območju zaradi zgoščanja najrazličnejših dejavnosti, velja ljubljanska pitna voda za eno bolj kakovostnih v svetovnih prestolnicah in drugih podobno velikih mestih.

Ob nenehnem širjenju glavnega mesta in spremembi namembnosti primestnih površin se avtorja lotevata za Ljubljano zelo pomembne in aktualne okoljske teme – oskrbe s pitno vodo, s prav posebnega in tako raziskovalni kot »upravljavski« stroki ter laični javnosti manj znanega vidika. Uspešno sta združila klasične terenske metode s sodobnimi informacijskimi ter nam postregla z vrsto presenetljivih podatkov.

Da se je mestno prebivalstvo nekdanj oskrbovalo z vodo iz vodnjakov, je najbrž vsakomur jasno; a dejstvo, da je tudi danes na območju Ljubljane blizu 1700 vodnjakov in vrtin ter da jih je kar 60 % še vedno v uporabi, bo presenetilo marsikaterega bralca. Na območjih vrtičkov in med njivami so se v zadnjih desetletjih začeli celo pojavljati novi vodnjaki, ki kot vrtine segajo do podtalnice in nenadzorovano izkoriščajo ta neprecenljivi vir pitne vode za Ljubljančane.

V monografiji je predstavljena problematika zasebnih vodnih zajetij na vodovarstvenem območju črpališč pitne vode na Ljubljanskem polju, torej v Mestni občini Ljubljana, na vodovarstvenem območju vodarne Brest v sosednji občini Ig ter na vmesnem Ljubljanskem barju. Avtorja sta si zastavila nalogo precej optimistično in velikopotezno ter se podala tja, kjer smo geografi od nekdanj doma – na teren! Usmerila sta se na zahtevno in natančno prečesavanje preučevanega območja Ljubljane in okolice. Cilj raziskave ni zgolj popis zasebnih vodnjakov in vrtin ter interpretacija pridobljenih podatkov, temveč celovito vrednotenje obravnavane problematike, ki je obsegalo ugotavljanje navad uporabnikov objektov, izdvajanje vodnjakov in vrtin, ki zaradi različnih vzrokov ogrožajo podtalnico ter predlog sanacije in vzpostavitve reda na tem področju.

Kakovostni podatki o vrtinah in vodnjakih v zasebni lasti, ki jih avtorja podajata v četrti knjizici zbirke Georitem, so izredno dragoceni, saj lahko občasno ali v primerih nenadnih nesreč omogočajo nadzor nad kakovostjo podtalnice tudi na območjih, ki sicer niso vključena v monitoring podtalnice.

Vrtine in vodnjaki, ki niso registrirani in posledično tudi ne nadzorovani, predstavljajo točke potencialnega onesnaženja podtalnice. Posebej je izpostavljena problematična lega vodnjakov v bližini gnojišč,

gnojnih jam in hlevov. V posameznih primerih sta avtorja ugotovila celo neposredno onesnaževanje podtalnice prek izpustov oziroma iztokov odpadne vode v vodnjake. Največ, 70 % objektov je umeščenih na vrt ali dvorišče, neposredno ob stanovanjski hiši in/ali gospodarskem objektu; dobra desetina se jih nahaja med vrtički. Ker je kar dve tretjini uporabnikov objektov nekmetov, sta avtorja za boljše razumevanje tematike podrobneje osvetlila tudi nekatere značilnosti lastnikov oziroma najemnikov teh objektov.

Monografija je napisana poljudno in dovolj zanimivo, da jo bodo brez zadrege lahko vzeli v roke in prebirali ne le strokovnjaki drugih ved s področja varstva okolja in urejanja prostora, temveč tudi predstavniki civilne družbe in lokalne samouprave.

Z gotovostjo lahko trdimo, da sta avtorja dosegla zastavljene cilje ter tako prispevala k obogatitvi znanja o intergralnem obremenjevanju slovenskih podtalnic, zlasti tistih na območju Ljubljane. Samo upamo lahko, da bo delo prišlo v roke pristojnih služb, saj bo v kratkem treba – kakor nakazujeta avtorja – načrtno preučiti celovito stanje vodnih objektov, ki vključuje tudi analizo kakovosti vode. Objekte s slabo kakovostjo bo treba sanirati, pri aktivnih objektih vpeljati nadzor nad količino zajete vode, opuščene pa zasuti ali jih obnoviti v skladu s sodobnimi spoznanji. Pri večjih uporabnikih bo treba urediti tudi dokumentacijo skladno z veljavno zakonodajo o namakalnih sistemih.

Monografija Zasebni vodnjaki in vrtine na območju Ljubljane predstavlja pomemben doprinos k okoljski geografiji, zlasti k varstvu podtalnice. Delo opozarja in ozavešča ter skuša s tem podtalnico zapustiti prihodnjim rodovom takšno, kot je. Zdravo, kakovostno, predvsem pa pitno!

Knjiga je broširana in bogato opremljena s slikovnim gradivom. Kartografske prikaze je pripravila Katarina Polajnar, fotografije so prispevali popisovalci na terenu ter vodja skupine Aleš Smrekar. Knjigo sta uredila Drago Kladnik in Drago Perko. Izdajo publikacije je podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Bojan Erhartič

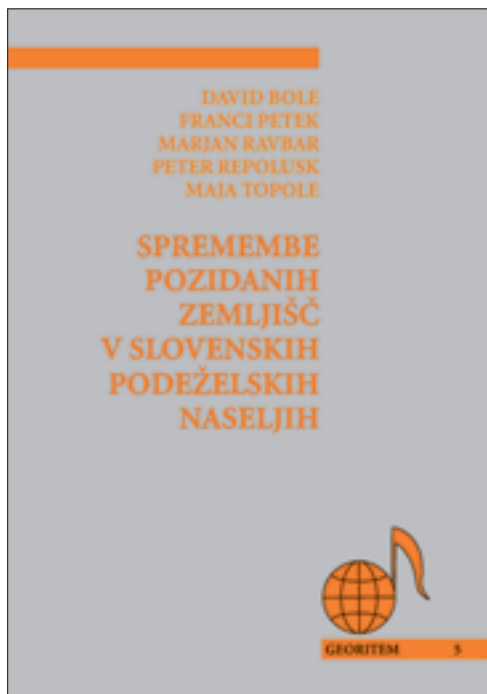
**David Bole, Franci Petek, Marjan Ravbar, Peter Repolusk, Maja Topole:
Spremembe pozidanih zemljišč v slovenskih podeželskih naseljih
Georitem 5**

Ljubljana, 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 148 strani,
39 preglednic, 26 grafov, 12 zemljevidov, 19 fotografij, ISBN 978-961-254-035-7

Raba tal oziroma njene spremembe so že dolga desetletja priljubljena tema raziskav slovenskih geografov. V prvih obdobjih je slonela na podrobnem terenskem kartiranju in študiju katastrskih podatkov, v novejšem času pa se raziskovalci vse bolj poslužujejo sodobnih metod analiziranja letalskih in satelitskih posnetkov ter vedno bolj zanemarjajo terensko delo. V predstavljenem delu so avtorji uspeli združiti obe metodi in tako še enkrat potrditi, da geografija tudi v sodobnem času ostaja na terenu.

Monografija se loteva za sodobni slovenski prostorski in nepremičninski razvoj zelo pomembne teme – spreminjanja obsega, prostorske razporeditve in funkcijske namembnosti pozidanih zemljišč na slovenskem podeželju. Družbenogospodarski in politični razvojni koncepti po 2. svetovni vojni so z uvajanjem zemljiškega maksimuma konzervirali majhno kmečko posest, s tem pa tudi prehajanje presežka zaposlenih v nekmečke dejavnosti. Slednje se je udejanilo le deloma, saj je postala večina podeželskih gospodinjstev glede na izvor dohodka mešana, predvsem kmetijsko-industrijska. Vzpostavitev tržnega gospodarstva po letu 1991 je na slovenskem podeželju okrepila tri procese: nazadovanje pomena kmetijstva za velik del lokalnega prebivalstva, spremembe namenske rabe zemljišč in težnje po priseljevanju novega prebivalstva iz bližnjih urbanih središč.

Avtorji so se analize lotili na izviren način, saj so procese prikazali s pomočjo neposredne terenske analize podatkov (letalski in ortofoto posnetki za posamezna obdobja med 1991 in 2002, terensko delo v letu 2005). Neposredno pridobljenim podatkom snemanj in terena so po potrebi dodajali še podatke iz popisov prebivalstva in registrov zaposlenih ter gospodarskih subjektov. Terensko delo so izvedli v 11 slovenskih podeželskih poselitvenih enotah (Ihan, Brdinje, Lipovci, Krčevina pri Vurberku, Uršna

sela, Žužemberk, Velike Lašče, Parecag, Spodnja in Zgornja Besnica, Lož in Stari trg pri Ložu ter Križ in Šepulje) v različnih statističnih in naravnogeografskih regijah (alpska, sredozemska, dinarska in panonska). Avtorji ugotavljajo, da gre za ekspertni in ne za statistično reprezentativen vzorec. Vendar je prav ta metodološki pristop neposrednih terenskih opazovanj omogočil spoznanja in ugotovitve, ki bi bile z analizo zgolj statističnih virov težko dosegljive.

Pri prostorski analizi sprememb so se odločili za analizo samo poseljenega dela naselij, ki so jih ločili v strnjeno poseljen del (vaško jedro) in nestrnjeno (razpršeno) poselitve. Avtorji so glede na intenzivnost nastajanja in funkcijo novih pozidanih zemljišč obravnavana naselja razdelili v tri tipe: administrativna (občinska) središča, zaposlitvena središča in naselja razpršene poselitve.

Terminologija obravnavanega področja je kompleksna, saj sega na področja več znanstvenih disciplin. Zato so avtorji terminologiji namenili posebno vsebinsko poglavje, kar prispeva k jasnosti formulacij besedila in predstavlja pravzaprav mali terminološki slovarček, poleg tega pa bralca seznanja s stanjem v Sloveniji.

Med pomembnejša spoznanja monografije lahko uvrščamo:

- napredujoča novogradnja na podeželju je še vedno predvsem stanovanjska (70 %) in v nekoliko manjši meri nestanovanjska (20 %) ter mešana stanovanjsko-nestanovanjska (10 %);
- nestanovanjske gradnje je nekaj več v strnjениh delih naselij;
- število novogradenj ne glede na tip narašča hitreje na območjih nestrnjene poselitve;
- razpršeno poseljena območja postajajo privlačna za lokacije infrastrukture;
- dinamika rasti števila novogradenj je večja na območjih mlajše suburbanizacije;
- podeželska upravna in zaposlitvena središča razvijajo svoje manjše suburbanne cone, saj se prebivalstvo seli v manjša, do zdaj morfološko ruralna naselja v neposredni okolici;
- novogradnje nestanovanjskega tipa so največkrat namenjene predelovalnim dejavnostim, po obsegu sledijo trgovina, gostinstvo in promet ter nenazadnje
- intenzivnost novogradnje je v drugi polovici obravnavanega obdobja upadla.

Monografija je napisana dovolj zanimivo, da jo bodo poleg geografov z veseljem prebirali tudi strokovnjaki drugih ved, ki jih zanimajo področja prostorskega in urbanističnega načrtovanja, demografske in družbenogospodarske problematike razvoja podeželja ter lokalne samouprave in nepremičnin.

Knjiga je broširana in bogato opremljena s slikovnim gradivom. Kartografske prikaze je pripravil Franci Petek, fotografije so prispevali David Bole, Franci Petek in Maja Topole, prevod izvlečka je opravila Jean McCollister. Knjigo sta uredila Drago Kladnik in Drago Perko. Izdajo publikacije je podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

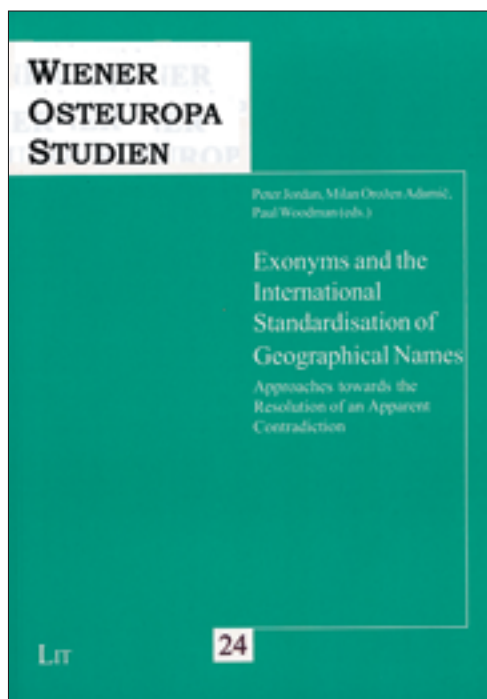
Aleš Smrekar

Peter Jordan, Milan Orožen Adamič, Paul Woodman (uredniki):

Exonyms and the international standardisation of geographical names: approaches towards the resolution of an apparent contradiction

Wiener Osteuropa Studien 24

Dunaj, Berlin 2007: Österreichischen Ost- und Südosteuropa-Institut, 240 strani, 23 preglednic, 3 zemljevidi, 2 grafikona, 2 shemi, 6 slik, ISBN 978-3-8258-0035-2

Eksonim je zemljepisno ime v določenem jeziku za topografski objekt, geografski pojav zunaj območja, kjer ima ta jezik status uradnega jezika, in se razlikuje od imena v uradnem jeziku ali uradnih jezikih območja, kjer je ta objekt oziroma pojav.

Raba zemljepisnih imen je lahko politično občutljiva in zato predmet mednarodne obravnave. Svoje mesto je našla tudi znotraj Združenih narodov, natančneje Skupine izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena (*The United Nations Group of Experts on Geographical Names*, kratica UNGEGN), ustanovljene leta 1959 UNGEGN si je dolgo prizadeval zmanjšati rabo eksonimov; posameznim državam je z resolucijami priporočal, da pripravijo sezname eksonimov, iz katerih naj bi se postopoma črtali tisti

eksonimi, ki niso več v rabi, nikakor pa naj se ne bi dodajali novi. S tem je posegel ne le v avtonomijo jezikovnih politik, ampak tudi kulturno zgodovino narodov in njihovih jezikov. Zlasti na udaru so bili evropski jeziki s številnimi eksonimi, ki so nastali kot plod stoletnih gospodarskih, kulturnih in drugih stikov med narodi. Zato so se v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pojavile pobude za sistematiziranje rabe eksonimov. V ta namen je bila v okviru UNGEGN-a leta 2002 ustanovljena Delovna skupina za eksonime (*Working Group on Exonyms*). Doslej se je sestala šestkrat; posebej velja omeniti srečanja v Pragi 2003 in Ljubljani 2005. Predavanja, predstavljena na omenjenih strokovnih posvetih, so letos izšla v knjižni obliki. Poleg njih je v publikaciji, ki je izšla v angleškem jeziku, še nekaj dodatnih prispevkov.

Publikacija je odziv zagovornikov rabe eksonimov oziroma strokovnjakov, ki se zavedajo pomembnosti eksonimov za jezikovno identiteto narodov. Njen temeljni cilj je osvetliti vprašanje eksonimov iz multi- in interdisciplinarne perspektive, zato imajo pomembno vlogo definicije. Dotika se prednosti rabe eksonimov in sodobnih teženj. Pomemben del so vsebine, povezane s prizadevanji za njihovo standardiziranje na nacionalni in mednarodni ravni.

Knjiga je razdeljena na tri vsebinska poglavja. Prvo z naslovom *Towards the essence of the exonyms* prinaša dve krajši poglavji Paula Woodmana o odnosu med eksonimi in UNGEGN-om v zgodovinski perspektivi. Tretje, obsežno poglavje Jarna Raukka obravnava jezikovno klasifikacijo eksonimov. Drugo vsebinsko poglavje z naslovom *How to define exonyms* prinaša 6 prispevkov, v katerih avtorji Naftali Kadmon, Peeter Päll in Phillip Matthews, Paul Woodman, Peter Jordan in Roman Stani-Fertl, kot pove ime poglavja, obravnavajo različne vidike definicij eksonima in endonima. Tretje vsebinsko poglavje z naslovom *Trends in exonym use* prinaša 8 prispevkov. Pavel Boháč piše o izginjanju eksonimov, Drago Kladnik o tipih eksonimov v slovenskem jeziku, Milan Orožen Adamič o obravnavanju zemljepisnih imen na večjezičnih območjih in o rabi eksonimov v slovenščini s poudarkom na morskimi imenih, Béla Pokoly o zgodovinskem pregledu eksonimov v madžarskem jeziku, Ferjan Ormeling o standardizaciji nizozemskih eksonimov, Sirkka Paikkala o oblikovanju eksonimov v finskem jeziku v 19. stoletju, Phillip W. Matthews in Peeter Päll pa o maorskih imenih držav.

Predstavljeno publikacijo lahko brez oklevanja štejemo za prvo kompleksno publikacijo o eksonimih in obenem za kakovosten in oprijemljiv dokaz uspešnosti in koristnosti Delovne skupine za eksonime. Je zanimivo in koristno čtivo za vse, ki se v svojem strokovnem življenju na tak ali drugačen način srečujejo s podomačenimi tujimi zemljepisnimi imeni v različnih jezikih, tudi v slovenskem.

Mimi Urbanc

Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik 47-2

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, sozaložnik SAZU, 171 strani, ISSN 1581-6613

Tudi drug zvezek 47. letnika revije *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik* je vsebinsko pester, saj so v njem objavljeni fizičnogeografski in družbenogeografski prispevki. Ker je na naslovnici prve številke revije objavljena fotografija Triglavskega ledenika, je uredništvo prostor na naslovnici druge številke odmerilo drugemu našemu ledeniku, ki je po površini v zadnjih letih že presegel bolj znanege. Fotografija prikazuje ledenik pod Skuto leta 1977.

Prva razprava je delo Matije Zorna in Blaža Komaca o probabilističnem modeliranju plazovitosti. Avtorja sta na primeru Goriških brd izdelala deterministični in probabilistični zemljevid plazovitosti. Ker sta slednjega v slovenskem prostoru izdelala prvič, je v članku podrobno predstavljena uporabljena metoda, dovršen del vsebine članka pa je namenjen opisu plazovitosti flišnih območij, vplivu intenzivnih padavin na plazovitost in ugotavljanju ogroženosti sestavin pokrajine zaradi plazovitosti – na temelju zemljevida, ki sta ga izdelala. Članek se logično vključuje v dosedanje delo avtorjev, ki je bilo že predstavljeno tudi v tej reviji.

Drugi članek prav tako govori o naravnih nesrečah, vendar je v primerjavi s prejšnjim člankom večji poudarek na odpravljanju posledic. Predstavljen je znan primer drobirskega toka v Logu pod Mangartom.

Avtorji so s pomočjo modeliranja uspeli določiti (ali ugotoviti) obseg ogroženega območja. Uporabljene metode resda niso geografske, vendar jih lahko s pridom uporabimo tudi za geografsko preučevanje pokrajine. To so avtorji dokazali v zadnjem delu članka, kjer so podrobno predstavljeni načini varovanja poseljenih območij pred pobočnimi procesi. Predstavljen je naravni pojav, njegove posledice in tudi človekov odziv nanj, ki se kaže v gradnji novih stavb na varnih območjih in v normativnih aktih, ki to omogočajo.

Drago Kladnik v članku z naslovom Značilnosti rabe eksonimov v nekaterih evropskih jezikih predstavlja del obsežnega doktorskega dela. Tudi ta članek je interdisciplinaren, saj obravnava lingvistične in geografske vidike pogostnosti rabe eksonimov, eksografov in eksofonov v nekaterih evropskih jezikih. Delo temelji na obsežnem pregledu domačih in tujih svetovnih atlasov. Ugotavlja, da so germanski jeziki manj nagnjeni k podomačevanju zemljepisnih imen kot romanski, angleški eksonimi pa so pomembni zato, ker so podlaga za mednarodno nomenklaturu v (na primer) zračnem prometu.

Primož Pipan je predstavil čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško v Istri po letu 1991, to je v obdobju, ki ga je zaznamovala postopno zapiranje meje med državama. S tem so se zmanjšale ali celo prenehale dejavnosti, kot delo, šolanje, bolnišnična oskrba ali obiskovanje sorodnikov, prijateljev. Vpliv meje na pokrajino je avtor preučil s pomočjo intervjujev in literature. Ugotavlja, da so se v Istri izoblikovala tri območja, ki jih lahko razlikujemo glede na intenzivnost v čezmejnem sodelovanju. Ob izidu revije so se razmere z uvedbo schengenskega mejnega reda spremenile. S tega vidika je pomembna tudi ugotovitev, da čezmejno sodelovanje vpliva na krajevni razvoj. Čez dobro desetletje bomo z zanimanjem prebrali podoben prispevek, ki bo orisal vpliv še tesnejšega zaprtja meje na 21. 12. 2007.

Primož Gašperič, vodja Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, je pripravil članek o kartografskih upodobitvah Slovenije skozi čas. V njem je po značilnih obdobjih (antika, srednji vek, moderna doba) predstavil zemljevide, ki prikazujejo slovensko ozemlje ali njegov del. Ugotavlja, da je slovensko ozemlje prikazano tudi na najstarejših zemljevidih, kar je posledica pestre političnogeografske zgodovine in lege Slovenije na prehodnem ozemlju na stiku različnih političnih enot. S temeljnimi podatki in kratkim opisom so predstavljeni trije antični zemljevidi, sedem zemljevidov iz srednjega veka in več kot trideset zemljevidov iz novega veka.

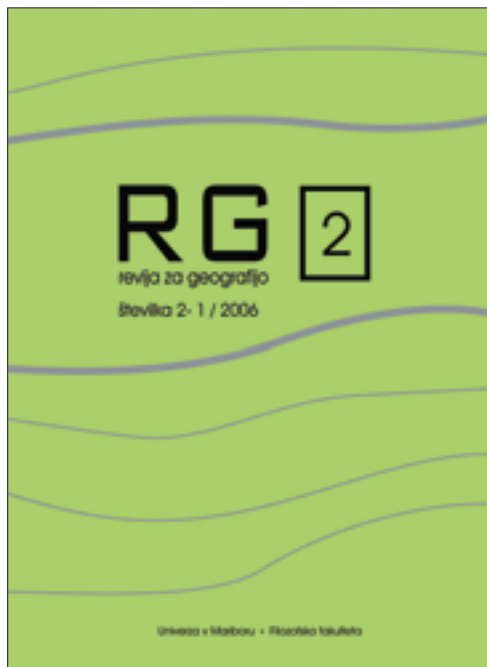
Matija Zorn

Revija za geografijo 2

Maribor 2006: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, 166 strani, ISSN 1854-665X

Druga številka Revije za geografijo prinaša prispevke geografov z Univerz v Bayreuthu, Bratislavi, Gradcu, Mariboru, Pécsu in Plzou, združenih v neformalno skupino »Raziskovalni šesterokotnik«. Redna oblika sodelovanja geografskih oddelkov z navedenih univerz, pri katerem je pred leti še v ožjem okviru sodeloval tudi Oddelek za geografijo z ljubljanske Filozofske fakultete, so vsakoletni simpoziji v različnih središčih in objavljeni zborniki referatov.

Vsebinsko težišče drugega zvezka Revije za geografijo je na obravnavi razvojnih procesov in problemov urbanih območij in prostorskega planiranja. Oba aspekta, teoretski in metodološki, sta morda najbolj temeljito prisotna v razpravah Jörga Maierja, Beate Kadner in Matthiasa Gutgesella o perspektivah razvoja mesta Rehau na Gornjem Bavarskem, Walterja Zsilincsarja o medobčinskem gospodarskem in regionalnorazvojnem sodelovanju na primeru zgostitvenega območja Voitsberg na zahodnem Štajerskem ter Martina Florianana, Antona Tropperja in Walterja Zsilincsarja o podobni problematiki v aglomeraciji obmejne Lipnice. S podobno regionalno razvojno problematiko se ukvarjajo prispevki obeh čeških in madžarskega avtorja: Alena Matoušková piše o razvoju demografskih in urbanih struktur v urbani regiji Pilzda, Jaroslav Dokoupil o gospodarskem razvoju in o razvoju mestne regije Pilzda, Tamás Csapó pa o funkcijski strukturi madžarskih srednje velikih in velikih mest s konkretnimi primeri Sze-

geda, Karcaga, Kazincbarcika, Debrecena in Dunaújvárosa. Širšo regionalno razvojno problematiko pa prinašajo prispevki Jiřija Jeřeka o pomenu prostovoljnega povezovanju občin kot dejavniku trajnostnega razvoja podeželskih območij na Češkem, Antala Auberta in Veronike Hegedűs o pomenu rekreacije v urbanizacijskem procesu na Madžarskem ter Mónike Berki in Jánosa Csapó o možnostih izkoriščanja turističnega potenciala manj razvitih območij v južnem Podonavju.

Dva prispevka slovenskih avtorjev obravnavata Maribor in njegovo urbano regijo kot problemski prostor. Tako je razprava Lučke Lorber pri nas ena redkih, za prostorski, socialni, funkcijski in seveda s tem povezani sonaravani razvoj industrijske zone na Tezmem in Maribora v celoti izredno pomembnih, in to ne le geografskih študij na sploh. V prispevku Mestna regija Maribora Vladimir Drozg razmišlja predvsem o njenem obsegu in njenem regionalnem razvoju. V tretjem slovenskem prispevku Stanko Pelc na osnovi demografskih podatkov razmišlja z vidika gospodarskih značilnosti o novih dimenzijah geografske marginalnosti v okviru središčno-obrobnega razvojnega modela.

Strokovna tehtnost, aktualnost, meddisciplinska in mednarodna usmeritev vsebin nove geografske revije »Revija za geografijo« vsekakor napoveduje njen tehten prispevek stroki, regiji in h kvalitetnejšemu, kompleksnejšemu ter sonaravno naravnemu reševanju prostorske in v širšem regionalno razvojne problematike. »Revije za geografijo« smo geografi nedvomno veseli in ji želimo dolgo »življenje«.

Mirko Pak

